

Telegraful Roman

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 sroane.

Pe șase luni 12 eor. — Pe trei luni 6 eor.

Nr. 3019/918 Scol.

NOTĂ

Ministrul alimentației publice a ordonat concesarea populației, animalelor de casă, pământului cultivat, mașinilor de trerat și magazinelor de băutură etc.

In scopul săvârșirii conștiințioase a acestei concesrii se face apel în calea ministrului de culte și instrucțiune publică la ajutorul tuturor învățătorilor. Atragem atenționarea învățătorilor noastre asupra datoriei de a veni pretutindenea și ori și când în sprijinul organelor încredințate cu săvârșirea concesrii în chestiune.

Sibiu, din sedința consistorului arhiepiscopal, ca senat școlar, înținută 22 Martie 1918.

Vasile Mangra m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar consistorial.

Maghiarii și românii*

II

După catastrofa dela Mohács (1526) Ardealul a rămas singura țară ungurească cu principii naționali maghiari în vecinătatea și în alianță principatelor române Muntenia și Moldova, cersind și uni și alii, români și maghiari, protecție, când a germanilor contra turcilor, când a turcilor contra germanilor; de regulă însă erau exploatați și uni și alii de către protecțorii lor, unguri în contra românilor și români în contra ungurilor.

In urma raportului de vecinătate și de alianță cu principatele române, principiul Ardeleanu spre a-și asigura pretenția voivozilor români le-a facut în cursul vremilor însemnate donațiunile teritoriale în Ardeal. Astfel încă regale Maia dăruiuse lui Ștefan cel mare voivodului Moldovei și urmășilor săi, două castele: al Ciceului (Csicsó) și al Cetăței-de-baltă (Küküllővár); iar Petru Rareș a primit dela principalele Ioan Zápolya (1529) pe lângă Ciceu și Cetatea-de-baltă, încă și castelul Ungurășului (Bályános) districtul Rodnei, și cetatea Bistriței cu districtul ei. In posesiunea acestor domeniuri mari, Petru Rareș fu întîrit și prin diploma lui Ferdinand la 4 Aprilie 1535, căruia îl succese a abat pe voivodul moldovean dela alianță cu Ioan Zápolya și a-l căstigat pe partea sa.¹

Radul al IV-lea (1494—1508) voivodul Țării românești intrase în legături foarte prietenesti cu regele Vladislav II, care în semn de recunoștință i-a cinstit orașul Alidio (Stremult) cu un pomos castel și intine domeniile.²

* Telegraful Român nr. 17 dela 15/28 Februarie a. c.

¹ Kováry László: Erdély történelme, t. III, p. 46. Engel Geschicht der Moldau, p. 136.

² Istvánffy: Panoni historiarum lib. IV, p. 35. Dr. Bunea: Vechile episcopii p. 29, nota.

³ Istvánffy: Panoni historiarum lib. IV, p. 35. Dr. Bunea: Vechile episcopii p. 29, nota.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze Administratori ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, str. Măcelarilor 45. Corespondențe să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, str. Măcelarilor Nr. 45. Scriitori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.
--

INSETIUNILE:

Un șir cu litere mărunte pe urmă intâia oară 30 fil., pentru a doua și a treia oară 20 fil.

Pentru inserare mai mari după învoala.

Pe Mihai Viteazul cu nedrept il prezintă istoriografi mai noi ca pe idealul unității naționale. El a venit în Ardeal și l-a ocupat după chemarea și cu ajutorul săcilor, în numele împăratului Rudolf.³ Căci după căderea delă Mohács maghiarii au trecut în Ungaria, cum și cei din Ardeal erau împărțiti în deosebite partide, care se stăjau și se mărcau unele pe altiele, eveni a deacăd: un partid nemesc, altul turcesc și al treilea independent din Ungaria. Nobili maghiari din Ungaria trecuți în Ardeal, vazând patria lor sfâșiată de turci și de nemți, își îndrepătră privirile și speranțele lor asupra lui Mihai pentru mantuirea patriei și întregirea ei în libertate și unitatea sa națională, rugându-l să scoape din mâinile turcilor și ale nemților și să ţină pe seamă sa, aducându-și aminte, că cele mai strălucite timpuri ale regatului ungar au fost când el era ocărâtul de familia de origine română, a Corvinilor (hungaștilor). Aceste speranțe nu erau de desparte, ele cuprinzând o mare idee, zice N. Bălcescu, care fusese visarea bărbatilor celor mari unguri și români în trecut și care a rămas de aunci până astăzi și va fi încă în viitor odată oamenilor de stat ai acestor două nații, deopotrivă viteze și gene-

rose.⁴ În adevăr Mihai-Vodă n'a făcut nici o schimbare în sistemul de guvernare a Ardeleanului. Și el a convocat și înținut dietă pentru îndrumarea afacerilor statului, unde ungurește își facea propunerile și proiectele sale, și ungurește se luate toate decisiunile. Voivodul român vorbia bine ungurește și ungurește coresponda încă și cu sașii. Caracterul stăpânirei sale a fost în total maghiar, ori că de greu apăsa asupra nobilimii, care în mare parte și-a pierdut bogății și averile. Pentru îndigăinarea româna însă n'a facut nimic, nu-i-a dat acela liberate care le-a dat-o săcilor.⁵

Domnia lui Mihai deși a susținut spiritul și sentimentul național maghiar, ea a provocat ură și răsăvarena nobilimile maghiare, care preferind jugul nemesc s'a aliat cu Basta pentru a punse stăriștii domniei lui în Ardeal. Cu toate acestea, după asasinarea lui Mihai Viteazul lucrurile și-au urmat cursul lor firește, ca și cum nu s-ar întâmplat nimic. Principiul Ardeleanu și-a înțint și mai departe la legăturile de alianță cu principalele române dictate de interese comune.

³ Bárd Kemény József: Erdély ország története t. VI, p. 23. — Az erdélyi magyarok segeleyvel jutott Mihály a halatul birakóból, a magyrág között duló szocializmusként körözöte sikeret, nem pedig valamelyes nemzetiségi erzséken vagy mogolomnak. Mihálynak magának nem volt galbeni eszenyére. Erdély ura akart leni, nem pedig az oláhság felszabaditója. Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. T. V, p. 551.

⁴ N. Bălcescu: Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul, p. 450.

⁵ Szilágyi Sándor: ib.

Sigismund Báthori ajunge a treia oară principie al Ardeleanului (1601—1602) cu ajutorul turcilor și al voivodului muntean Simeon Movila.⁶

Sigismund Rákoczi (1606—1608) încheie alianță cu Radu Șerban, voivodul Munteniei și cu Simeon Movila acum voivodul Moldovei, pentru a-și asigura domnia asupra Ardeleanului.⁷

Asemenea și următorul principie ardelean Gavril Bathori încheie alianță la 1608 cu voivodul Munteniei Radu Șerban și cu al Moldovei Constantin Movila spre a putea lupta cu rezultat în contra influenței și puterii austriace.⁸

George Rákoczi I face alianță (1638) cu Matei Basarab, voivodul țării românești, care o susține și urmășul său George Rákoczi II mai întârzi și cu alianța voivodului Ștefan al Moldovei (1654—1658); apoi asigurându-și alianța lui Mihnea vovod al Munteniei și a lui Constantin Șerban al Moldovei la a treia oară domnia Ardeleanului.⁹

Și atunci, când turcii făcă ultima sortără de a îngemunchia Europa și civilizația apuseană, nu puțin merit și a căstigat voivodul țării românești Șerban Cantacuzino la mantuirea Viei, înțelegându-se pe ascuns cu nemți și încurajând în tot timpul asediului pe cei impresurați că să nu caputeze, ci să reziste încă patru ceasuri, în care timp sosit ajutorul regelui polon Sobiesky, turci lura invinsă și Viena mantuită. În amintirea acestui eveniment mare Serban vovod ridică chiar pe locul unde staționaș oștirea lui, o mare cruce de lemn cu inscripția în limba latină: «Ințărlarea crucii este mantuirea lumii, crucea frumentește bi secesie, crucea este păzitoarea regilor, crucea întărește credincioșilor, crucea mariează ingerilor, și dracilor rană». ¹⁰ O dovadă a sprijinului dat de Serban vovod nemilor la asediul Vienei, reșed din scrisoarea ce i-a adresat la 29 Februarie 1688 din Viena, contele Waldstein, care zice: «Acestă osârare nu-mi este particulară, și este aceea ce pare toți cei buni creștini o au, încă de când noi am auzit de acelea

⁶ Kováry László: Erdély történelme, t. IV, p. 124.

⁷ Ib. p. 188.

⁸ Ib. p. 193—195.

⁹ Ib. t. V, p. 85.

¹⁰ Înscrise latină pușă pe această cruce, după cum o da Engel în Oeschihele der Walachy p. 326 este următoarea: «Crux exaltatio est conservatio mundi, crux decor ecclesiae, crux est custodia regum crux confirmatio fidem, crux gloria angelorum et vultus demonum. Nos Dei gratia Serbanus Cantacuzinus Valachiae princeps, eiusdemque perpetuus haeres et dominus exerrimus cricum hanu in loco quavis die devotioni populi sacro et honorando in perpetuum nostri nostrorum memoriam, tempore obispidione machomedanorum a visiru Kara-Mustafa-Bassa, Vienae inferioris Austriae, mensē Septembrie die prima anno 1683. Viatore, memento mori. Magazin istoric I, V, p. 70 și A. D. Xenopol: Istoria Românilor t. IV, p. 261 nota.

¹¹ A. D. Xenopol: Istoria Românilor t. IV, p. 259, nota.

¹² Kovári: Grecianu: Viața lui Constantin Vodă Brâncoveanu, cap XX.

¹³ Radu Grecianu ib. cap. LVI.

frumoase japoțe, ce Maria Ta ai făcut în vremea incunjurării Vienei».¹¹

Emeric Tököl și-a adunat și organizat curuji să în țara românească și de acolo plecând în Ardeal, cu ajutorul lui Constantin Vodă Brâncoveanu, bătut în 21 August 1690 la Zernesti armata imperială austriacă și se încoronă ca principie al Ardeleanului,¹² în biserică din satul Cristian, astăzi la actualul întronări și voivod Brâncoveanu cu totă curtea lui. Cronica contemporană, care a scris viața lui Constantin Brâncoveanu, descrie astfel participarea voivodului român la serbarele încoronării lui Tököl: «Așa dar Constantin Vodă treceand în capul ostilor ardeleni, și astepând până a trecut Rákocziul să se primească pe Craiul, iar Craiul însuși cum s'a apropiat lui-a dat-a pe Domn de o parte alătura de dânsul mergând, iar dinaintea lor de o parte boierii ardeleani mergea, de altă parte boierii munteniște... Și aşa împreună în biserică au mers, și fiind scaunul Craiului grijuj și gătit înaintea prestolului; iar de-a stânga lui alătura și al scaun fiind grănit pentru Domnul Țării românești... Atunci dar și Maria Sa Constantin Vodă cu a sa, vrednicie ce o are, arătând către Craiu cea cunincioasă dumneună bucurie, facuta-a Craiului frumoasă orătie, pentru norocirea și înălțarea cea Dumnezeu îl învernidise, și ca să-i fie într-un cias bun Crăia, și alte cuvinte frumoase».¹³

Relațiunile de bună vecinătate și de prietenie între principii țării românești și al Ardeleanului se arată și în viață socială și familială. George Bánfi, guvernatorul Ardeleanului, înțând să invite la nuntă fizice sale și pe Constantin vovod Brâncoveanu, măritând-o după un fecior al unui neameș mare, anume Székely László, cunoscut prieten lui Vodă, «deci Mana Sa, scrie cronica, vrând să păzească preteșteul cel vecinesc bine a voit și așa la orânduna vreme când veste și aștăvat, la luna în 10 zile (1692) gătită și pre Dumnezeul Radul Izvoranul vel Stolinic împreună cu patru cinstiți feciori de boieri, adeca doi fi ai Dumisale (ai lui Constantin Vodă) etc... Pre acesta da mai sus numbit bojar cu un sol, închipuind însuși prinență, adeca chipul Mariei Sale lui Vodă, cu scumpie și frumoase domnești daruri la acea cinstință nuntă la trimis». ¹⁴

După pacea dela Carlovic (1699) încheiată între Austria și Turcia, Ardeleanul devine sub stăpânire austriacă, a incetat de mai fi principie independent, și prin aceasta au incetat și relațiunile sale de alianțe politice și militare cu principatele române. N'au incitat însă relațiunile și contactul de popor la popor.

¹⁴ A. D. Xenopol: Istoria Românilor t. IV, p. 259, nota.

¹⁵ Kovári: Grecianu: Viața lui Constantin Vodă Brâncoveanu, cap XX.

¹⁶ Radu Grecianu ib. cap. LVI.

Iertari

Ziarul nou N. Reggeli Ujság, pe care compatriotii noștri maghiari nu pot să învinuască până acum, că ar avea o urmă oreare de simpatie pentru poporul românesc din Ungaria, scrie, într-un articol al numărului său din 10 Aprilie, sub titlul de *Iertari*, următoarele:

Inimă părintească a Maiestății Sale s-a manifestat iarăs în faptul mai nou al amnestiei. În vîrjelet lumii răsboinice de acum, cu scumpetea apăsătoare, oamenii săi își sprijină să picătuiesc neasemănător mai des, ca în vreme de pace, când judecătorile aplicau hotărârile legii penale având în vedere stările de pace.

Amnistia este prin urmare un fel de corectură a sentinței judecătorești legale, dar care nu corespunde raporturilor actuale de viață.

Este o dovadă de bunătatea inimii Maiestății Sale, când în scurta domnie de până astăzi își exercită a treia oară dreptul de amnistie.

Să fie, că domitorul își exercită acest drept pe temelul propunerilor făcute de sfătuitorii săi. De aceea, în sururile de mai jos, am avea o rugămintă către acești sfătuitori.

Lucru cunoscut este, că din primele invaziuni române din anul 1916, locuitorii rămasi acasă, — în mare parte români, — au comis multe fururi și devastări spre paguba refugiaților.

Indată după respingerea dușmanului, autoritățile de investigare, în deosebi jandarmii, au descoperit curând pe făptuitorii și i-au adus în față legali.

Judecătoria a aplicat, mai ales în primele zile, toată spusea legii, și așa s'a întâmplat foarte adesea, că din cauza furtului unei oale în prej de 5 coroane, s'a dictat pedeapsa de temniță de un an, ba și mai mult, pentru mame, ai căror bărbăti săngerează din multă vreme pe cîmpul de luptă. Si s'a mai întâmplat, că pentru un păhar de vin, beat pe nedrept din vinul unui refugiat, făptuitorul a fost pedepsit cu arest de un an.

Nu se pot înșira toate sentințele judecătorești, deoarece cum și în ele trece poate peste două mii; dar se poate constată despre fiecare sentință, că și dacă este adusă conform legii, totuși nu corespund raporturilor de viață, și în deosebi nu se potrivește cu valorile de astăzi.

Astfel, bună oară, pe vremea când legiuitorul (legea penală este din 1878) a enunțat, că cel ce fură obiecte sub prețul de 50 florini, are să fie pedepsit cu arest de cel puțin săse luni, pe atunci se putea cumpăra cu 50 florini un bou; iar astăzi prețul unui bou este de 6—7 milă de coroane, — și și așa deoseberea aceasta de preț este în favoarea acuzatului.

Judecătitorul este dator să aplice legea, și nu aparține cercului său de lucrare, să cerzeze ce fel de rezultat va avea execuțarea pedepsei.

Aceasta e treaba administrației, în cercurile administrației este generală glângere, că execuțarea asupra pedepsei dictate, poate să producă ruinarea satelor întregi.

Aveam nu o singură comună mărginașă, în care femeile rămase acasă sănătății sărăcău pentru furii. Bărbății sănătuși duși la luptă de ani de zile, și toată datoria de a îngrijii și a susține familia cade în sarcina femeilor, asemenea și cultivarea pământului tot ele au s'o săvârșească.

In comună acestea, mărginașă, ca și în locuri, femeile trebuie să îndeplinească lucrările, ce interesează foarfele de aproape statul.

Dacă persoanele acestea vinovate sunt închise în timp mai îndelungat în temniță, s'ar putea ivi cazul, când în cutare să bărbății hărnic de munca fac servicii militari, femeile și fetele, mamele, a căror sănătate s'afectează foarte de aproape statul.

Stările acestea se vede că sănătatea din partea ministrului de justiție, care acordează toate favorurile, ca persoanele condamnate să nu și îndeplinească pedeapsa în vremea lucrului.

Prin aceasta însă necazul nu s'a înălțurat cu totul, căci osândiți vor trebui totuși să-și facă odată pedeapsa. Să chiar dacă o vor face după încheierea păcii generale, nu se vor putea înconjura neajunsurile economice și sau din punct de vedere social pentru stat.

De aceea ne ridicăm glasul și cerem, să se iee măsuri grabnice în interesul celor osândiți, și prin răsuflare să mantuim statul de un rău cu mult mai mare, decât răul pricinuit statului din partea cetățenilor greșeali, cari au comis fapte punibile.

Leitura se poate ajunge numai pe calea graferii.

Depesa monarhului

Astuzia-Ungaria se luptă pentru Alsatia-Lorena

«Maiestatea Sa Monarhul Carol a adresat în 11 Aprilie a. c. împăratului Wilhelm următoarea telegramă:

Ministrul președint francez, strămator fiind, încearcă să scape din mreaga de minciuni, în care însuși s'a încurcat, prin aceea că îngrändește tot mai multe neadevaruri și nu se sfîrșește să susțină și afirmearea cu desăvârșire falșă și neadevarată, că Eu să fi recunoscut oreare pretinții indreptățite ale Franței cu privire la reacția Alsatiei și Lorenei.

«Resping *cu indignare* afirmarea aceasta.

«Într-un moment, când tunurile austro-ungare bubleau altătura cu cele germane la frontul vestic, nu mai trebuie altă dovadă, că Eu lupt *pentru provinția Tale și săntă cuata* a *luptă și mai departe*, ca și când ar fi vorbă de apărarea țărilor mele proprii.

«Desi în fața acestei invaderă dovezii despre comunitatea deplină în scopurile, pentru care purtăm răboi de aproape patru ani, ar fi de prisos să pierd un singur cuvânt asupra afirmită scornite de Clémenceau, tin totuși, că din prilejul acesta să Te asigur de nou despre solidaritatea perfectă, care există între Tine și Mine, între imperiul Tân și între al Meu.

«Nici un fel de intrigă, nici un fel de incercări, vie din partea or și cui, nu vor primi credințioasa noastră frăție de arme. Imprenă vom sili dușmanii să primească pacăea onorifică.

Carol.

Searăa proiectului de reformă electorală. În 10 I. c. după ameazi la orele patru s'a tinut în ministerul premierului Wekerle o consfătuire în chestiunea dreptului electoral. De față au fost ministri Wekerle, Vászonyi, Apponyi și Teleky, precum și Bethlen, Tisza și Teleky.

Contele Tisza a expus, din partea partidului muncii, schimbările doarite, pe temeiul cărora partidul poate să voteze proiectul.

Ministrul președinte Wekerle declară, că schimbările acestea *ating principale din proiect, ear guvernul nu poate să le primească*. Astfel, cu prilejul acesta, nu s'a ajuns la înțelegere.

La vreo două săptămâni Anicuța și-a lăsat spre altă sferă, unde nu este necaz și ură, ci veșnic odihnă lină.

În totă lăsată sa, părțile n'a săvârșit prohod mai Indiușoșat. La groapa, când a lăsat în numele mamiei rămas bun de copilasă, totuși și văruș siorale de lacrimi. Ti se sfâșia doar inima, când auzii ipetele: Mamă dragă, mama dragă, cui ne lăsă...»

Când vede copilașii în jurul ei, o podisdec lacrimile. Că mai mic, ionică, se joacă neștiutor; dar fetele, văzându-se plângând, se apropie sfioșe și-o întrăbă în engleză: «Mamă, de ce plângi...» și pornește apoi tustrelor să verse lacrimi uscate.

Tot cînd în vremea aceasta s'a petrecut și soarta lui Florian, care într-o luptă teribilă, a primit o rană adâncă în piept. Un toravâs l-a trăs din focul ucigator și cu mult necaz l-a scos în spate, până la o colibă, în mijlocul unui desigur. Aici l-a lăsat în grija unor bătrâni, cari

Unele cercuri sănătate de părere, că în cele din urmă intelectele totuși se va face. Altele, mai pesimiste, sănătate de părere cu totul contrară.

Maiestatea Sa în capitală.

În zilele cele mai apropiate va sosi Maiestatea Sa la Budapesta, pentru a deslega criza parlamentară. Suveranul va primi în audiță membrii guvernului, și pe toți politicianii de seamă și al partidelui municii, precum și șefii partidelor din minoritate.

Fraze. Deși armatele engleze se retrag mereu în fața germanilor, ziarul cotidian englez *Globe* scrie, într-un prim articol, următoarele: «Anglia nu se va mulțumi cu restaurarea Belgiei, Alsiei și Lorenei, ci va cere dela Germania restituirea tuturor vapoarelor comerciale puștile. Noi — englezii — nu vom da îndrăgit germanilor nici o palme de cîmpuri din coloniile ocupate; avem să purtăm dacă trebuie să *douăzică de azi* răsboiul, ca să sfârșim cu Germania. Nu vom suferi nici un guvern englez, care ar fi de altă parte: astă să o sătămici și dusmanii noștri.» — Cine lungeste răsboiul?

In vederea lucrărilor de primăvară

— Ordonația ministerială —

Ministrul de agricultură, contele Béla Serényi, a dat următoarea ordonație:

In primăvara a patra a luptelor noastre necuramate se arată muguri nădejdii aducătoare de pace. Timpul încercărilor grele se apropie de sfârșitul mărești și de pacea binetcuvântată. Să primiv cu înțeles în față viitorului și cu măndrie la luptele cu îsbânde.

Dar lupta grea nu s'a sfârșit. Dușmanii noștri socotesc, că dacă se întind luptele, ne vor secă izvoarele de viață. De aceea luptele ce au să urmeze, ne impun datorii mari: toate ramurile de munca stat în față încercărilor grele, și în deosebi *economia de cîmp*. Din zi în zi se impună datorinile, și din zi în zi se impună mijloacele pentru îndepinuirea lor.

Răsboiul a chemat sub arme aproape toate brâtele muncitoare ale bărbătilor; iar puterea de munca a vîilor de injugat a scăzut întru atâtă, încât numai cu încordarea cea mai mare a puterilor se poate asigura rolul pământului.

Nu mai îndoiesc, că toate lucrările de primăvară se vor îsprăvi pe deplin și în acest an, dacă pe lângă

neputând fugi și-au încrezînat viața la voia împărăților.

Batrâna-i a spălat rana, l-a legat cu-o cravată curată, l-a făcut să se sprijine pe ochi și l-a lăsat o ceată, iar prin rana deschisă simțea că i se deuse viață.

In seara următoare, după chinuri grozave, pe buze cu numele nevestei și al copiilor, să-i a dat sufletul, de parte de Ardeal, de parte de copilași și de cuibșorul lui drag...

Versuri soldătești

Trimis de Constantin Berdea din Cincuadiu de Jos.

Frunzăluță lemn uscat,
Aș veni eardz în sat,
Să vad tot ce am lăsat,
Să-mi mai vad părinții odată,
Că-s cu inimă stricată,
Să-mi vad frântă, să-mi vad surorii,
Să-mi vad veri și verișorii.
Dinței că lăp-i am avut,
Doamne, mulț mi l-am pierdat;
Unul, dol, mai stă pe-acasă,
Nu sătă cătă vremel-i tășă;
Că-s tineri și nău de gănd,
Să moard așa curând.
Dar de soartă n'or scăpă,
In pământ de s'ar bagă.

FOIȘOARA

Insemnările unui învățător

— Orfanii... —

De Const. Iencica

(Fine)

Vorbile spuse cu glasul sătâns, în răsuflare din urmă, îl sună ca un blâstem: «Copiii mei... oh... Copiii... mei... și... Apoi totuși copilori și-a închiis ochii pentru totdeauna, ochii lui furmoș pe care cei de acasă îl dorau zina și noaptea, să-i vadă.

In această furioză suflarea Florian se abține, se mistre. Se găndește la copilași lui, la Anicuța. Ce săr alege de ei, dacă el ar fi cel căzut?

Că să scape de gândul acesta infișător, ar vrea să fie o pasare, să sbiore lute, să vlie în Ardeal, să se laspe pe străine casei, și să îi văzânzudă în viață, să se bucură.

Dar astă nu se poate, — și e bine așă, căci i se rupe inima de ce-ar vedea.

După ce s'a dus Florian, Anicuța s'a simțit strânsă, lipsită de stăpîni casei, lăsată în mijlocul unel lumii nepăsătoare, care pe zi ce merge se face tot mai îndrăgnită. Ajutor nu poate aștepta dela ni-

munca soldaților conediați și a prisionierilor de răsboi, și cei rămași acasă, încordându și toate puterile și folosindu-se de vremea bună, vor munci cu zor și din răspuțeri.

Inaintașul meu a vrătat amănunții mijloacelor, prin ajutorul cărora autoritățile pot asigura rodul din anul acesta, ca nici un petec de pământ să nu rămână neacrat și nesămănat.

Acum, când se punem temelia unui economic, autoritățile administrative, conducătorii administrației economice și conducătorii plăguimarii nu pot avea altă datorie mai de frunte, decât să pună la muncă pe toți și toate, prin măsuri bine chibzuite, prin organizație cunoscute, iar ca deținutul Ungariei să se poată scoate păneau de toate zilele a armatelor noastre în luptă și a poporului din țara, precum și nenumărările trebuie ale vieții pe timp de răsboi și de pace.

Subliniem însemnătatea următoarelor cuvinte, ca plăguimea să producă mai ales astfel de bucate, în loc de încercări adenematoare la căsăt mare bănesc, care sănătatea neapărat

trebuieuicioase pentru provederea cu hrana a armatei și pentru hrănirea obștei din țară. Înțocmai nu și arindeplini datoria noastră, sau nu său, sau nu vreau să ře, că o singură parcelă de pământ lăsată păgăinătă înseamnă primejdulirea izbăndirea sigure, datoria autorităților e, ca unde se cere, să dețină indrumări, sau să se folosească de cele mai apăre mijloace.

Nu mă indoiesc, că în munca aceasta de mare însemnatate pentru ajungerea scopului dorit, vor da ajutorul întreg autorităților administrative toți funcționarii administrației economice, precum și membrii clasei proprietarilor, care totdeasă au stat în fruntea celor ce și-au îndeplinit cu onoare datoria patriotică, precum și însoțirile economice, pătrunse de cîrșintele mari ale vremurilor istorice.

Asigur plăguimea din Ungaria și autoritatea, că nu va lipsi sprijinul venit din partea guvernării mele, pentru munca îstovitoare ce ne aşteaptă, și le voi da tot ce se poate da în imprejurările de astăzi.

April. Se va înțela la Academia de muzică din capitală, și va fi un concert de primul ordin, cu concursul unei orchestre simfonice.

Inchelarea anului școlar la Rusali. Magyar Kurir anunță: „Ministrul de culte și instrucție publică a ordonat ca anul școlar curent 1917-1918 să se termine la Rusaliile romano-catolice. Această ordonanță se raportă la toate gimnaziile. Astfel școala se încheie cu ziua de 18 Mai.

Obiectele de metal. Magistratul orașului Sibiu anunță, că predarea obiectelor de metal se mai poate face și astăzi Sâmbătă, în 13 Aprilie.

Prolegerile publice despre răsboiul mondial de astăzi: la frontal din răsărit, de dină, Eugenia Tordășianu, profesoră, se continuă Duminecă în 14 Aprilie n.s., în sala festivă della școală civilă de fete a Asociației (Str. Șaguna Nr. 8), la 5 ore d. a. Taxa intrării I cor. de persoană. Pentru intrare gratuită.

Eraș cărtile. De-o vreme încoace se respondă tot mai mult patina jocului de cărți astăzi în capitală și, cît în orasele din provincie. Multe familii se ruinează la măcioarele verzi, unde înșură și neluștrui își cheltuiesc nopțile, banii, cîstea și unică viață. Un tinăr funționar dela bancă agrară și de rente în Budapesta a defraudat peste 300 de milioane de corone și le-a pierdut toate în joc de cărți. Cazul nu este singular. — Se pretinde și aici, că de ofițeri, intervenirea statului. Dar lecție radicală nu poate să urmeze pe calea aceasta, ci numai cu ajutorul acelor așezămintelor, care ar trebui înălțate, nu sălăbile și destinate.

Episcopul Prohászka despre decadenta moravilor. În capitală jări se alătă o reuniune care lupează impotriva comertului de fete. Episcopul Prohászka a jinut în această reuniune o prelegeră sub titlu „Necredință ca isvor al decadentei morale. Simul căruia și religiositatea sunt singurele arme împotriva immoralității americanătoare, căci necredința dă frâu liber îmboldurilor.

Clopoțe de vaporoare pe Dunăre. Vapoul Sofia venind dela Belgrad cu 720 de călători, s'a cincotit Duminecă noaptea, în apropierea malului Tisa, cu vapoul Drina, care avea 360 de pasageri. Sofia a scăpat; dar vapoul Drina s'a alcătuie cu mare spărtură în partea dinainte, care îndată s'a sătăcudat. *Sau înecat în 60 de persoane.* Cercetările s'au purificat.

Recoltă promisitoare. După sîrbi sitot de părțile ocupate ale României, recoltă de grâu a anului și se să fie una dintre cele mai bogate. Zăpada multă dela sfărășuită Martie s'a sătăcuit înct, și a dat pământul umorul astăzi de trebuință după seceta din anul trecut.

Comunicația poștală cu Rusia. Din Geneva se anunță, că în 1 Mai a. c. se va deschide circulația poștală și telegrafică internațională a puterilor centrale cu Rusia.

La Reuniunea română de înmormântare din Sibiu. Au fost primiți următorii membri noi: Vasile Filipp, economist (Porești); Teodor Popovici, econ. (Turnisor) și soția sa Paraschiva n. Bancu, Ioan Bancu, paroh (Viștea superioră); Salomon Crăciun, n. Cercu, soție de econom (Căreniș); Zaharie Popa, paroh (Richișdorf), și soția sa Maria Popa, n. Holera, și Otilia Holera (Măgărești); Maria Streoula, Paul Streoula, funcționar orășenesc, George Navrea, funcționar consistorial și soția sa Ioana n. Streoula, Ștefan Duka, culeg, tipograf, Ioan Beu, fost primar (Podușdorf), și soția Maria n. Iuga, și Iudita Secula, n. Traju, văduvă de avocat. În răstimp casăriștilor a plătit ajutorul statului după regulile răposășii: Traian Stănescu, Eva Manu (Sebeș sup.) și Andrei Stoian (Sighetu Marmației), văduvă proteasă (Oreșia Călărașea), cu cari numărul membrilor răposașii din sinul Reuniunii a ajuns la 343. Insercii de membrii noi să facă la prezidențial Reuniunii: Vl. Tordășianu, (cancelaria exactoratului consistorial) și la casărușii Timotei Popovici, (Strada Cisnădiei 1, etaj).

Statificarea poliției. Din Budaște se vedește, că guvernul a pregătit un proiect de lege pentru statificarea poliției. Proiectul se va prezenta parlamentului pe finea lui Mai.

Sediul comisariului regesc din Ardeal. Comisarul regesc al Ardealului, Dr. Gavril Ugron, a declarat corespondențului unui ziar, că sediul comisariului va fi orașul Mureș-Oșorhei. De sine înțeles, comisiația este hotărârea adusă, în chestia acestea de adunarea municipală din Komárom la 12 Martie a. c., care constată că „prin înțarcările condiționării amintite s'ar lipsi de dreptul de vot suțele de mii de cetățeni de limbă străină, care s'au dovedit credincioși patriei”.

Propune ca hotărârea conferenței ar-

ea să răscumpere pe ei și omenește. Ius, dacă a trăit, a putut fi un conducător al unui grup mic de proletari, care a agitat după obiceiul lor prorociilor, a predicat luptă de clasă împotriva bogăților și puterniților, și a propovădut comunismul practic al săracilor”. În alt loc zice articolel: „Azi biserică nu face altceva, decât apără avuția bogăților, iar sărăci li îndeandă la sunătore, să-l plece capul și să rabde până la sfârșit”.

Erâs Petersburg. Guvernul (arului, într-un moment de govnism, schimbă numele capitalei rusești Petersburg în Petrograd. Ziarul *Klîniche Zeitung* îl acuza, că actuala stăpânire rusească a hotărât să restabilească vechea numire de *Petersburg*. Aceasta se va fi aci în colo numele oficial al capitalei inspirate de sentimente mai bune.

Mersul trenurilor. Sosesc, în gara din Sibiu, dela:

Nocrich,	la 6:43 L. de a.
Ciznădie,	" 7 "
Vînț,	" 7:41 "
Copsa,	" 12:27 d. a.
Ciznădie,	" 3:44 "
Făgărăș,	" 4:34 "
Turnu roșu,	" 6:04 "
Copsa,	" 10:23 noaptea.

Pleacă, spre:

Ciznădie,	la 5:23 l. de a.
Copsa,	" 6:12 "
Făgărăș,	" 10:13 "
Turnu roșu,	" 10:50 "
Ciznădie,	" 1:57 d. a.
Copsa,	" 3:47 "
Nocrich,	" 4:06 "
Vînț,	" 6:10 "

(Trenul Copsa dela 3:47 și dela 12:27 este tren de povară, are numai clasa a treia, și primește 30-40 pasageri, după cum este loc; la halte nu se oprește, ci numai la stații).

Contribuții pentru sanator. In scopul clădirii sanatorului pentru tuberculoză mai diruit în răstimpul dela 30 Martie până în 5 Aprilie c. următori:

Bodocredenc 1000 coroane, Francisc Greising 2 cor.; losif Săx 1 cor. 25 fl.; N. N. 4 cor.; 1%, contribuții benevolă: 94 cor. 63 fl.

Direcțiajne mulțumesc pentru aceste contribuții. Dăruiri se fac la Casa muncitorilor din cercul sibian, în piata Zeughoft 5 și 6.

Pod politio. Locuitorul orașului Ortegan din Franța, am 12 februarie al răsbutului să schimbe numele lor răsbut din Podul nou, a numit numele lor răsbut de Podul George al V-lea. Podul regal numele de Podul Nicolas al II-lea. După isbuințarea revoluției răsuști podul din urmă -au modificat eraș numele din Podul Kerenški. Domnia lui Kerenski n'înțiu mult și s'a schimbat numele podului. Acum îl cheamă Podul Mareșalului Joffre.

Cărți și reviste

Carte de bucate. A apărut toamna acum parte III, cu totul nouă, din carte de bucate Poftă Buntă, de Zotti Hodos. Nou volum cuprinde: rețete de supă, asete, sosuri, legume, fripturi, pastete, păstrăuri, bomboane, înghețate, bomboane, sandwiche și a.

Se arată cum se întocmește o masă de număr, cu menurile potrivite. Bucatele, după rețetele acestea, se pot usor pregăti și acasă. — Cartea, de 160 pagini, costă 3 corone. Se poate comanda dela autoară în Sibiu, și dela Librăria Arhidiceziană.

Poșta redacției

Diu 1. I. S. în Bl. Se vor publica, așa cum

dorești.

Teatre in Sibiu

Teatrul orașului. Director: Leo Bauer. Sâmbătă, în 13 Aprilie: *Pratene Straubinger*, operetă de Edmund Eysler.

Duminică, în 14 Aprilie: *Aceasă pieșă. Luni a doua oră: Nora, de Ibsen. Începutul la: 7/1, ore seara.*

Teatrul cinematografic Apollo. Strada Schei, Directoră: D-na Emil Tóth.

Sâmbătă și Duminică, în 13 și 14 Aprilie: *Unu 'n dreapta, altu 'n stânga, comedie în 4 acte.*

Începutul la: 4/1, 6/1 și 8/1 ore seara.

Concurs repetit.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Bahnea, cu filii Bernade, din protopresbiteratul Târnăveni, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele sunt cele fascioane în coala B. și conghela delă stat.

Concurenții să-și astearne cererile întruite conform normelor în viitoră subsemnatului oficiu protopresbiteral, având să se prezinte cu prealabilă incuviințare a oficiului protopresbiteral în vre-o Dumineacă sau sărbătoare în biserică spre a căntă, celebră și cuvântă.

Cetățea de-dată (Küküllővár), la 24 Martie 1918.

Oficial protopresbiteral ort. rom. al tractului Târnăveni.

Nicolae Todoran,
protohop.

N. 51/1918

(77) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. a II-a Ghelariu, din protopresbiteratul Hunedoara, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele impreună cu acest post sunt cele fascioane în coala B. pentru întregirea dotațiunil delă stat.

Cererile de concurs instruite conform regulamentului, se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, iar concurenții sunt poftiți să se prezinte pe lângă incuviințarea subsemnatului în vre-o Dumineacă sau sărbătoare la biserică spre a căntă, cuvântă, eventual celebră.

Hunedoara, la 20 Martie 1918.

Oficial protopresbiteral ort. rom. al tractului Hunedoara în contelegerile cu comunitatea parohială.

Dr. Cornel Popescu,
protohop. adm.

Nr. 58/1918

(78) 1—3

Concurs repetit.

Pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul neputincios Ioan Sărbi din parohia de cl. a III-a Corhal cu filile Aranđel și Ulmi, din protopresbiteratul Hunedoara, se publică concurs repetit cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele impreună cu acest post sunt: 2/3 părți din toate veniturile fascioane în coala B., afară de conghia parohului.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul arătat, având concurenții să se prezinte pe lângă incuviințarea subsemnatului în vre-o Dumineacă sau sărbătoare la biserică spre a căntă, predica și a face cunoștință cu porțorul.

Hunedoara, la 15/28 Martie 1918.

Oficial protopresbiteral ort. rom. al tractului Hunedoara în contelegerile cu comunitatea parohială.

Dr. Cornel Popescu,
protohop. adm.

Invățăceli

se primește la fabrica de mașini

Sam. Wagner
la Sibiu — Nagyszeben.

2—3 (74)

Vite de vie nobilitate

Vite de vie americane, cu și fără rădăcina, în dife-
rite și cele mai bogate soiuri veritabile, pe lângă garanție,
furnisează firma solidă și cunoscută de mulți ani:

Prima plantăjune de pe Târnave pentru nobilitarea viței.
(Eckelthaler Erste Rebenveredelungsanlage)

10—10 (58)

Faprietar:

Fr. Kaspari Mediaș, în Ardeal.

Concurs.

Pentru întregirea parohiei Amnas, (cl. III), devăntă vacanță prin decedarea foștilui paroh Ioan Predoiu, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Veniturile impreună cu acest post sunt cele fascioane în coala B. pentru întregirea dotațiunil predeță.

Cererile de concurs, instruite cu toate documentele necesare, se vor înainta subsemnatului oficiu protopropesbital, având să se prezinte cu prealabilă incuviințare a oficiului protopresbiteral în vre-o Dumineacă sau sărbătoare în biserică spre a căntă, celebră și cuvântă.

Cetățea de-dată (Küküllővár), la 24 Martie 1918.

Oficial protopresbiteral ort. rom. al tractului Târnăveni.

Nicolae Todoran,
protohop.

N. 51/1918

(77) 1—3

Sământă
(73) 3—3
năpă pentru vite
Se afilă de vânzare la

„INFRĂTIREA“,
centrala băncilor sătășii sistem Raiffeisen.
Sibiu — Nagyszeben, Strada Bruckenthal Nr. 17.

A apărut și se afilă de vânzare la
Librăria arhidiceziană.

Conlucrarea omului cu Dumnezeu.

Predici

de
Mihai Păcălian,
protohoprebis

și alii preoți din protopopiatul B.-Comloșu.

Prețul 3 cor., plus 12 fil. porto.

La «Librăria Arhidiceziană» în Sibiu — Nagyszeben se afilă de vânzare:

Semînțe din agrul lui Cristos

cuvântări bisericești pe toate Duminele și sărbătorile de peste an, precum și la casuale bisericești, publice și private

de

Zacharia Boiu, fost asesor consil., etc.

Tomul I: Cuvântări la Duminele de peste an.

Cuvântări la praznicile și sărbătorile de peste an, precum și la casuale

bisericești.

Cuvântări bisericești la îmormântări, parastasi și la festivități funebrale.

Adasă de textele biblice pentru evenimente funebre.

Cuvântări funebrale și memoriale.

Prețul: de fiecare tom 3 Corone plus
porto postal recomandat 60 fil.

A apărut și se afilă de vânzare la
Librăria Arhidiceziană,
din Sibiu-Nagyszeben.

Adolf Harnack.

Monahismul,
idealurile și istoria lui

trad. de

Dr. Gh. Comșa.

Pretul unui exemplar e 1 Cor.,
cu porto postal, 1 Cor. 15 fil.

„Biblioteca Șaguna“

Redactată de Dr. I. Lupaș, Săliște.

Nr. 16—36.

Mângăiați poporul!

Cuvântări bisericești

de

Dr. Ioan Lupaș

și alii preoți din protopopiatul Săliște.

Se afilă de vânzare la Librăria Arhidiceziană în Sibiu-Nagyszeben.

Pretul unui exemplar: Broșă cor. 20,
legat cor. 3—, porto 20 fileri.

A apărut și se afilă de vânzare la
Librăria arhidiceziană:

Despre caritatea creștină.

Trei predici

de

Abatele Metodiu Zavoral.

Prețul: 30 fileri plus 10 fileri porto.

Se vinde pentru scopuri culturale-illustrative.

La «Librăria Arhidiceziană» în Sibiu — Nagyszeben se afilă de vânzare :

Casa dela Jeriho

omilii și cuvântări bisericești

de

Dr. Ioan Broșu.

Prețul: Cor. 6 + porto recom. 50 fil.

A apărut

în editura Comisiei administrative a tipografiei arhidicezane

Psaltirea bogată

tipărită în zilele Prealăntăului împărat și rege **Francisc Iosif I**, sub îngrijirea și binecuvântarea înalt Preoșințului Doma **Ioan Metianu**, arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și mitropolit al românilor de religie gr.-or. din Ungaria și Transilvania, cavaler al ordinului Francisc I și al coroanei de feră clasă II. Proprietar al crucii pentru merită, membru în casa magnaților etc. etc.

Se afilă în depozit spre vânzare la **Librăria Arhidiceziană** și se vinde legată frumos cu literă latine, de calitatea primă, și hârtie fină și trainică.

A apărut:

în editura Comisiei administrative a tipografiei arhidicezane

Rânduiala Liturgiei

Carte de rugăciune

pentru tinerimea gr.-or. ort. române

în care se cuprind: Rânduiala liturgie; rugăciune de dimineață; rugăciunea sfintei Treimi; rugăciune către Dumnezeul Fiul; psalmul 50 «Muiește-mă Dumnezeule» etc.; Simvolul credinței; tropare de cerere; rugăciuni sfântului Ierem; rugăciuni mesel; rugăciune de toate zilele săptămânii; rugăciune către Născătorul de Dumnezeu; rugăciune către sfântul Nicolae; rugăciunea înainte de impărtășuire cu s. cuminească ale marilor Vasile și Ioan gură de aur; rugăciuni după impărtășuire cu s. cuminească; rugăciunea de seara și rugăciunea cinstirii crucei.

Se afilă în deposit spre vânzare la **Librăria arhidiceziană**, și se vinde legată frumos, în coloare roșie, cu **60 fileri**.

Format placut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Revânzătorii li se dă rabat **20%**.

A apărut

în editura Comisiei administrative a tipografiei arhidicezane

Carte de rugăciune,

în care se cuprind: rugăciune de dimineață; rugăciunea sfintei Treimi; rugăciune către Dumnezeul Fiul; Psalmul 50 «Muiește-mă Dumnezeule» etc.; rugăciune mesel; Simvolul credinței; rugăciune de seara; rugăciune către Dumnezeu Tatăl; rugăciune către Născătorul de Dumnezeu; rugăciunea sfintei crucei rugăciune către domnul nostru Iisus Cristos și rugăciunea la aniconocri și alte nevoie.

Se afilă în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiceziană**, și se vinde legată în coloare roșie și vânzări cu **40 fileri**.

Format placut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Preghieri, profesori și învățători și elevi, la comanda de cel puțin 50 exemplare, pe lângă achitarea prețului sau expedierea cu rambursul, li se dă **20%** rabat.

Este o carte de rugăciune foarte corectă, unde numai pentru trebuințele suferite legătură cu credința creștină, ci și cu dar la copii, precum și pentru ostiajul din răsob, adăduând suprime, ceea ce după formă și exterior.

A apărut și se afilă de vânzare la **Librăria arhidiceziană** în Sibiu:

Frumoasa din Nor

și alte povești

de

E. Hodos.

Prețul 250 cor. + porto 20 bani.